

Molí de la Vila / la Baganense

Bagà

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli vila
Emplaçament Al costat del Pont de la Vila, a sota de l'església de Sant Esteve.

Coordenades:

Latitud: 42.2522
Longitud: 1.86104
UTM Est (X): 406047
UTM Nord (Y): 4678406

Classificació

Número de fitxa 08016-29
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Contemporani
Segle XVIII
Any 1780
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: L'estat de conservació és molt dolent de tot el conjunt.
Protecció Inexistent
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: Ajuntament de Bagà. Plaça Catalunya, 7. 08695 BAGÀ
Autoria de la fitxa Cortés Elía, M^a del Agua
Data de registre de la fitxa: dt., 10/02/2004 - 01:00

Descripció

L'antic molí de la Vila estava situat a tocar al Pont de la Vila, al costat del riu Bastareny. L'edifici que veiem actualment correspon a "La Eléctrica Baganense" (o Central La Baganense), que es dedicà fins fa pocs anys a la producció d'electricitat i fou la primera central que la subministrà a la vila. Ocupà el lloc de l'antic molí fariner de la Vila, que ja existia al segle XIV, aprofitant-ne el rec i el salt. A continuació del molí fariner hi havia un molí draper que utilitzava l'aigua del primer (Serra Vilaró, vol 2, p 369. Baronies). A la llinda de fusta de la porta hi ha la data 1780. És un edifici de planta rectangular, cobert amb teulada a dues vessants de teula àrab amb carener perpendicular a la façana principal que s'obre a migdia. Està construït amb pedra i amb les cantoneres de maó. Té planta baixa, on es troben els tres carcavàs amb sortida pel costat de ponent i que formen tres voltes de canó amb boca d'arc de mig punt; pis, en el que hi havia un habitatge ja que encara queden restes de la cuina i habitacions; i golfes. S'accedeix a l'edifici a través d'una escala exterior que porta al primer pis directament. A la façana principal hi ha una fornícula amb decoració motllurada de maó d'una capella que havia estat destinada a un Sant Antoni i que actualment ja no hi és. Pel costat de llevant hi ha un canal que porta l'aigua a l'alçada del pis per tal de provocar el salt. L'aigua prové d'un canal que agafa l'aigua del riu una mica més amunt abans de la resclosa, s'acumula en una petita bassa propera a la casa i un bagant dona l'accés al canal que entra en la casa. Un cop sortia l'aigua pels carcavàs, era aprofitada per la propera fàbrica de ca l'Escriu, ja que fins i tot actualment, encara l'aigua passa per sota d'aquesta fàbrica. No sabem si queda maquinària dins, ja que pel mal estat no es pot accedir, però convé tenir-ho en compte en futures restauracions de l'edifici.

Observacions:

El fet de que a la documentació s'esmenti el molí fariner i el molí draper pot deixar constància de que podien haver dos molins i que la Baganense i la fàbrica de ca l'Escriu aprofitessin cada un d'ells. Això s'hauria de tenir en compte en futures intervencions a la zona. Hi ha una reixa de forja a l'obrador.

Mapa topogràfic de Catalunya editat per l'Institut Cartogràfic de Catalunya E/ 1:5.000.

Història

Els barons de Pinós van decidir fundar una vila a prop del seu castell l'any 1233. En la carta fundacional, Galceràn de Pinós concedeix una sèrie de privilegis, com tenir mercat setmanal, els emprius de boscs, llenya, pedres i riberes, però es reservà els drets de justícia major i cavalcades així com també l'ús del molí i del forn. (AA.VV. Catalunya romànica. Vol XII. Enciclopèdia Catalana. 1985. Pàg. 74). Els molins drapers i fariners de Bagà són documentats des de l'any 1255, eren propietat dels Pinós i estaven situats al peu del Bastareny, a tocar de la vila. Foren reparats al 1292 per un mestre d'obres de Cardona (AYMAMÍ, 2002, p 18). Al 1374 un dels portals de la vila duia el nom de Portal del Molí; era el que es trobava al costat de l'església i que donava accés a la vila des del Pont de la Vila i el Molí. Al 1377 Pere Galceràn de Pinós, gendre de Blanca de Vilademany, que morí l'any 1375, "..va llegar-se un obit celebrador de l'església de Bagà pel qual donà a la mateixa 14 sous censals que s'havien de cobrar del molí draper situat sota la vila, en lloc de les trenta cinc lliures de capital llegades" (SERRA VILARÓ, 1930, vol. I, p. 194). L'any 1385 es cita que "fou adobat lo pont qui es sots lo molí fariner" (SERRA VILARÓ, 1930). Als manuals inventariats trobats a l'arxiu de Bagà hi ha els llibres de la botiga del blat dels anys 1521, 1522 i 1544 (ACA, notaries, manuals). Més endavant el molí surt al cadastre de 1735 (AMB) com a fariner i propietat dels Ducs d'Alba. Als Llibres de Matrícula Industrial (AMB) al 1855 hi ha un molí de dues moles i escairador propietat dels barons de Pinós; surt el mateix fins al 1868. A principis dels segle XX ja es va transformar per la producció elèctrica.

Bibliografia

AYMAMÍ, G. (2002). Els molins hidràulics de la vall del Bastareny. Exemple d'una etapa preindustrial desapareguda. Col·lecció Roca Tiraval, nº 2, Associació Medieval de Bagà. CABALLE, F. ; UREÑA, J. (2000). Noms i renoms de la Vila de Bagà. . Col. Roca Tiraval, nº 1. Associació Medieval de Bagà. SERRA VILARÓ, J. (1930). Baronies de Pinós i Mataplana. Investigació als seus arxius. 3 vols. Reedició de 1989 del Centre d'Estudis Baganesos.

